

LUBELSKI

Anna Dąbrowska

SPOŁECZNY

KOMITET

90 dni pomocy

POMOCY

Raport

UKRAINIE

Wieczorem, zanim pierwszy uchodźca dotarł do Lublina, miasto już miało organizację kryzysową. Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie.

Ci, którzy uciekali autem drogą E372, mogli przeczytać na tablicach świetlnych, które zazwyczaj ostrzegają o utrudnieniach w ruchu, gdzie mają dzwonić, żeby uzyskać pomoc. Ciężarówki jechały ku granicy z prowiantem, kocami, ubraniami i ulotkami informacyjnymi.

[...]

W trzecim dniu wojny Lublin miał numer kontaktowy dla przedsiębiorstw, które mogły zaoferować pracę, inny dla ludzi, którzy przyjęli do siebie uchodźców i potrzebowali jakiegoś wsparcia i osobny dla uchodźców ze zwierzętami domowymi, które potrzebowały karmy. Poza tym pięć adresów, gdzie można było ofiarować klatki do transportu zwierząt. Komuś przyszło do głowy, że część uchodźców zechce jechać dalej.

Piątego dnia była przychodnia psychologiczna dla uchodźców i inna, dla wolontariuszy z syndromem wypalenia. Oraz poradnik dotyczący rozmowy z uchodźcą.

[...]

Zgodnie z polskim prawem państwo ponosi pełną odpowiedzialność w przypadku kryzysu uchodźczego. Ale wśród czternastu osób, które 24 lutego złożyły zarządzenie kryzysowe Lublina, nie było żadnego urzędnika państwowego.

Nieco cudowne przyjęcie przez Polskę trzech milionów uchodźców okazuje się w większości działaniem prywatnym.

Maciej Zaremba*

Z mojej perspektywy ważne jest, aby osoby pomagające wiedziały, że uchodźczyni czy uchodźca musi mieć prawo wyboru i ma prawo odmówić.

To kwestia godności.

Aleksandra Zapolska, Fundacja Zuстріcz.

* Maciej Zaremba, När det ska skrivas historia kommer forskarna att upptäcka Polens dubbelliv, „Dagens Nyheter”, 21.05.2022, źródło: https://www.dn.se/kultur/maciej-zaremba-nar-det-ska-skrivas-historia-kommer-forskarna-att-upptacka-polens-dubbelliv/?fbclid=IwARoDkq-qHBujtSyczLRI-5BIUiA3grgiCD8CeU6mrKj8rUlarPAfn6apl_9A%255D (dostęp: 10.06.2022)

Spis treści

PIERWSZE TRZY MIESIĄCE W LUBLINIE W LICZBACH	6
KOMITET	10
KRÓTKA HISTORIA MIĘDZYSEKTOROWEJ WSPÓŁPRACY	14
KOMITET – WOLNOŚĆ I ZASADA SUBSYDIARNOŚCI	18
WARTOŚCI – CORE HUMANITARIAN STANDARDS	20
MECHANIKA – JAK TO DZIAŁA	22
KOMITET – OBSZARY DZIAŁAŃ	24
1. Dostarczanie rzetelnej informacji	25
2. Wsparcie kryzysowe	27
3. Wolontariat i asysta	33
4. Opieka nad dziećmi	35
5. Życie w Lublinie / Pomoc humanitarna	40
6. Działy techniczne	44
WYZWANIA	46
ZAKOŃCZENIE	48

PIERWSZE TRZY MIESIĄCE W LUBLINIE W LICZBACH

Lublin, największe miasto na Lubelszczyźnie, leżące 100 kilometrów od granicy z Ukrainą, był i pozostaje jednym z kluczowych miejsc recepcyjnych dla uchodźczyń i uchodźców wojennych. Według badań pomiaru ruchu turystycznego, okres luty-kwiecień 2022 roku w Lublinie zatrzymało się 1 224 013 obywateli Ukrainy, w tym 138 066 spędziło w mieście przynajmniej jedną noc¹. W ciągu pierwszych trzech miesięcy (luty-maj) w publicznych punktach zakwaterowania miasto udzieliło noclegu 102 661 osobom i wydało w nich 143 631 posiłków. Równocześnie w mieście wydano 39 531 paczek z żywnością.

W szczytowym momencie w mieście dłużej niż przez kilka nocy tymczasowo zamieszkało 68 396 uchodźców Ukrainy² co stanowiło 17% ogółu mieszkańców Lublina.

Po trzech miesiącach, 24 maja w Lublinie działało 14 punktów publicznego zakwaterowania, które gościły 1490 osób. Pozostali uchodźcy znaleźli schronienie albo w prywatnych domach, albo w mniejszej skali, wynajęli mieszkania na wolnym rynku. W tym czasie blisko 60 restauracji przekazało 12 692 posiłki.

Uruchomiony 16 marca system nadania numeru PESEL w Lublinie zarejestrował 8476 osób. Szczegółowe statystyki dotyczące liczby osób zarejestrowanych i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy na 24 maja 2022 wskazywały, że zdecydowana większość osób to kobiety między 35 a 39 rokiem życia (739 osób), zaś wśród mężczyzn dominowali 6-letni chłopcy³.

Jednocześnie zarejestrowano 776 wniosków dotyczących opieki nad 2875 obywatelami Ukrainy na kwotę 3 000 019 zł (świadczenia „40+”) i świadczenia „300+” dla 6 865 obywateli Ukrainy, na kwotę 2 059 500 zł [stan na 24 maja].

11 marca Urząd Miasta Lublin i LOT Metropolia Lublin wraz z Miejskim Urzędem Pracy w Lublinie oraz firmą HRappka uruchomiły narzędzie, które miało pomóc osobom z Ukrainy w znalezieniu satysfakcjonującej pracy odpowiadającej ich wykształceniu i kompetencjom – portal www.praca-lublin-ukraina.pl⁴ (oraz wariant tego adresu). Jak pisali inicjatorzy:

„Za pośrednictwem [portalu] obywatele Ukrainy będą mogli zgłosić chęć podjęcia pracy w Lublinie, określając przy tym swoje kompetencje, umiejętności językowe czy posiadane doświadczenie.

Rekruterzy będą dopasowywać informacje pozyskane od potencjalnych pracowników do ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców oraz wspomagać kontakt pomiędzy nimi.

¹ Wszystkie dane pochodzą ze statystyk Urzędu Miasta Lublin, dotąd nie publikowanych w całości.

² Dane za: Marcin Wojdat, Paweł Cywiński: *Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse – Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach*, 2022 (kwiecień), źródło: https://metropolie.pl/fileadmin/user_upload/UMP_raport_Ukraina_20220429_final.pdf (dostęp: 8.06.2022)

³ Powiat Lublin: 6064 kobiet, 2412 mężczyzn, suma: 8476.

Wiek kobiet: 739 osób (roczniki 1983-87), 613 (78-77), 549 (88-92), 406 (73-77)

Wiek mężczyzn: 125 (rocznik: 2016), 118 (2008), 116 (2011), 115 (2012), 100 (2017) Dane za: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/resource/38789/table> (dostęp: 5.06.2022)

⁴ Dane za: <https://praca-lublin-ukraina.pl/?fbclid=IwAR3R0RiS5DFNFz8vb4wxEL5CPmMZGg2084qYrJFdoqVpyAgEPaRjENGUhxk> (dostęp: 5.06.2022)

Miasto Lublin zbiera również informacje na temat możliwości zatrudnienia obywateli Ukrainy w firmach prowadzących działalność gospodarczą w mieście Lublin lub w województwie lubelskim.

Pracodawcy mogą zgłaszać oferty pracy poprzez formularz [...]”⁵.

Tym sposobem zebrano 300 ofert pracy dla obywateli Ukrainy, 1398 zgłoszonych miejsc pracy dla obywateli Ukrainy. Przez portal zarejestrowało się 1123 pracowników z Ukrainy poszukujących pracy, zatrudniono 1196 osób.

Wartym odnotowania jest również program zatrudnienia wdrożony przez urząd miasta we współpracy z Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej – „Cash for Work”. Dzięki niemu 64 pedagogów i pedagogów z Ukrainy znalazło zatrudnienie w 41 lubelskich szkołach stając się pomocą nauczycielską dla 1279 uczniów w szkołach podstawowych 155 uczniów w szkołach ponadpodstawowych. Wszystkie osoby przeszły przyspieszony kurs języka polskiego organizowany przez stowarzyszenie Homo Faber.

Działaniem dodatkowym, choć wielkiej wagi, była pomoc humanitarna przekazywana Ukrainie. W ciągu trzech miesięcy przekazano do Ukrainy 78 tirów z pomocą humanitarną obejmującą żywność, odzież, okrycia, leki, środki higieniczne oraz wyposażenie dla szpitali. Darczyńcami przekazywanej pomocy były głównie miasta partnerskie Lublina oraz Protection Civile.

Lublin, w rozumieniu całego miasta, ale przede wszystkim mieszkańców, organizacji pozarządowych, ogromnej rzeszy podmiotów i instytucji pracujących na rzecz uchodźców, radzi sobie wzorowo. Wypracowaliśmy wyjątkowy w skali kraju model współpracy.

Tam, gdzie z przyczyn formalno-prawnych nie może działać Miasto, wkraczają organizacje pozarządowe. Musimy jednak pamiętać, że wojna nadal trwa, a naszym obowiązkiem jest niesienie pomocy długofalowej. Dlatego już dziś rozpoczęliśmy działania integracyjne i przeciwdziałające stereotypom – to jedno z ważniejszych zadań, jakie stoi przed nami w kontekście kryzysu uchodźczego. Musimy wyprzedzać zjawiska, z którymi mierzyły się wszystkie kraje przyjmujące uchodźców. Dlatego tak ważne są dla nas rozwiązania systemowe, bo nie mamy wątpliwości, że skutki wojny w Ukrainie będziemy odczuwać jeszcze bardzo długo.

Krzysztof Żuk,
Prezydent Miasta Lublin

⁵ Cytat za informacją: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=376805767781033&set=pb.100063548382421-2207520000> (dostęp: 5.06.2022)

KOMITET

Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie powstał 24 lutego rano. Zapoczątkowany przez osoby z różnych środowisk, stał się międzysektorową platformą koordynującą działaniami pomocowymi w mieście⁶.

W skład Komitetu weszły organizacje pozarządowe od lat działające na rzecz migrantów/ek i uchodźców/uchodźczyń: Stowarzyszenie Homo Faber, Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa, Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza, Fundacja Rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej, organizacje harcerskie: Związek Harcerstwa Polskiego oraz Płast, a także, co niezwykle ważne dla powodzenia całej inicjatywy, wybrani pracownicy i pracownice z wydziałów Urzędu Miasta Lublin: Biuro Partycypacji Społecznej, Wydział Kultury, Wydział Strategii i Przedsiębiorczości, Biuro – Centrum Współpracy Międzynarodowej, Biuro Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Prezydent Miasta zachęcał pracowników Urzędu do bezpośredniego angażowania się w prace Komitetu.

Siłą Komitetu były konkretne osoby, których doświadczenie, umiejętności oraz dobra znajomość miasta pozwoliły w tych kluczowych pierwszych dniach zbudować sprawnie działający system, komplementarny wobec innych inicjatyw. Mapowanie potrzeb uchodźców i konfrontowanie ich z działaniami innych podmiotów (organizacji społecznych, jednostek samorządu oraz instytucji), wchodzenie w obszary niezaopiekowane i przejmowanie odpowiedzialności dało szansę na maksymalizację efektywności przy ograniczonych zasobach i pracy na wielu zmiennych.

W ciągu doby od powstania Komitet zarządzał już 17 obszarami. Były to między innymi: infolinia 24/7, informacja, punkt zakwaterowania, transport i logistyka, tłumacze, pomoc medyczna, wsparcie psychologiczne, wolontariat i in. W pierwszych godzinach pracy Komitetu uruchomiono nabór na wolontariuszy. W ciągu kilkudziesięciu godzin formularz wypełniło ponad 4 000 osób. Zebrano także pierwsze kilkaset ofert od osób prywatnych gotowych gościć osoby z Ukrainy w swoich prywatnych domach.

⁶ W pierwszej dekadzie marca w raporcie Refugees International *Kryzys w Ukrainie: wymagania humanitarne i imperatywy praw człowieka* podkreślono, że „Miasto Lublin wyróżnia się jako miejsce, w którym władze miejskie z zaangażowaniem podjęły spójną, skoordynowaną reakcję dotyczącą pomocy dla uchodźców wojennych z Ukrainy.”, źródło: <https://www.refugeesinternational.org/s/Ukraine-Report-March-2022-FINAL.pdf> (dostęp: 10.06.2022)

Wraz z uruchomieniem punktów publicznego zakwaterowania (w szczytowym momencie było ich 13) pojawiły się w nich zespoły wolontariuszy tłumaczy. W szczytowym momencie było to 460 osób. Ich praca, według ustalonych zasad, była koordynowana przez wyznaczonych opiekunów.

Tymczasową siedzibą Komitetu (od 24 lutego do 15 maja) zostało Centrum Kultury w Lublinie – samorządowa instytucja kultury mieszcząca się w centrum miasta, w budynku w pełni dostosowanym dla osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie CK nie ograniczyło się tylko do udostępnienia przestrzeni, ale także sprzętów. Do współpracy z Komitetem została oddelegowana osoba dbająca o potrzeby i komunikację. Kilku pracowników na stałe współpracuje z Komitetem, m.in. w programie żywieniowym (o czym niżej).

Szybkość reakcji oraz sprawne zarządzanie zmianą pozwoliło na dostarczenie pomocy na czas, zgodnie z pierwszymi, podstawowymi potrzebami osób docierających do miasta. W kolejnych dniach departamenty zmieniały swoje funkcje, niektóre były wygaszane, w ich miejsce pojawiały się inne, które odpowiadały na nowe wyzwania. Obecnie (koniec maja) Komitet liczy 21 departamentów.

Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie powstał 24 lutego kilka godzin po rozpoczęciu wojny w Ukrainie.

Na pierwsze spotkanie w gościnne progi Centrum Kultury po południu tego dnia przybyli liczni przedstawiciele organizacji pozarządowych, urzędnicy miejscy, spora grupa studentów. Wtedy powstały pierwsze grupy robocze oraz ustalono tryb pracy, codzienne spotkania oraz pierwsze informacje o działaniach lubelskich poszły w świat.

Kolejne grupy robocze powstawały codziennie w odpowiedzi na coraz szersze potrzeby nowoprzybyłych osób oraz kolejne organizacje i osoby dołączały do Komitetu i często brali na siebie całe obszary związane z pomocą.

Komitet stał się żywym organizmem, działającym 24 godziny na dobę, udzielającym pomocy w zakwaterowaniu, wyżywieniu, pomocy prawnej i medycznej, wsparciu psychologicznym, opieką nad dziećmi, wsparciem tłumaczeniowym, sprawnie zadziała ekipa logistyczna; tu odbywa się nauka języka polskiego dla uchodźców i ukraińskiego dla wolontariuszy, są rozwiązywane przypadki szczególnie trudne oraz tworzy się długofalowa koncepcja integracji oraz wsparcia uchodźców i społeczności lokalnej.

Dla zarządzania ogromną rzeszą wolontariuszy powstał odrębny dział, system szkoleń i który dba o sprawność, higienę ich pracy oraz dobrostan psychiczny.

A przede wszystkim Komitet stał się miejscem, gdzie można uzyskać rzetelne i aktualne informacje praktycznie z każdego obszaru zainteresowań uchodźców, miejscem, w którym dba się o bezpieczeństwo i przemyślane sposoby udzielania pomocy, standardy okazania pomocy humanitarnej i poszanowania godności człowieka.

Osiągnięciem Komitetu niewątpliwie jest zaufanie i partnerskie relacje, które udało się zbudować z lokalnym samorządem Lublina, co pozwala szybko i skutecznie odpowiadać na zmieniające się potrzeby nowoprzybyłych mieszkańców Lublina, poszukujących u nas bezpiecznego schronienia.

Nastia Kinzerska,
Biuro - Centrum Współpracy Międzynarodowej UM Lublin,
Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza, Płast

KRÓTKA HISTORIA MIĘDZYSEKTOROWEJ WSPÓŁPRACY

Warto jednak wspomnieć, że nie byłoby Komitetu rozumianego jako platforma koordynacji, gdyby nie szereg działań podejmowanych w Lublinie przez organizacje pozarządowe, których celem był wspólny namysł nad obowiązkami miasta wynikającymi z rosnącej liczby nowych mieszkańców Lublina: migrantów i migrantek, uchodźczyń i uchodźców.

Z perspektywy stowarzyszenia Homo Faber początkiem rozmów wokół migracji z pewnością były badania zrealizowane na zlecenie Urzędu Miasta Lublin (Wydziału Kultury) „Lublin is friendly”⁷ (2008), a także Monitoring funkcjonowania cudzoziemców w Lublinie w sferze publicznej⁸ (2010). To właśnie raport wraz z rekomendacjami stał się podstawą do zmian w zakresie administracji samorządowej, a w sferze relacji – zapoczątkował serię rozmów organizacji z władzami lokalnymi dotyczącymi standardów jakości obsługi migrantów i migrantek mieszkających w mieście.

W budowaniu relacji z innymi partnerami kluczowe są dwa momenty. W 2013 roku powstała Grupa Wsparcia Integracji⁹, nieformalna, międzysektorowa platforma, której celem było „dokonanie szczegółowej analizy aktualnie funkcjonujących rozwiązań w obszarze integracji międzykulturowej oraz wypracowanie rekomendacji i narzędzi w oparciu o dobre praktyki między innymi z Neuchâtel”¹⁰. Wydaje się, że jej powstanie było możliwe przede wszystkim dzięki zaangażowaniu w temat migracji i uchodźstwa konkretnych urzędniczek i urzędników oraz przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Grupa była także odpowiedzią na postulat, który znalazł się w Strategii Rozwoju Lublina na lata 2013-2020. Zakładała ona bowiem „realizację stałego programu zarządzania wielokulturowością”¹¹.

Drugim¹² ważnym etapem budowania międzysektorowej współpracy było przekształcenie w 2021 roku Grupy Wsparcia Integracji w Komisję Dialogu Obywatelskiego ds integracji migrantów i migrantek¹³. Inicjatorzy powołania KDO pisali między innymi: „Imigranci i imigrantki mieszkającej w Lublinie są nowymi mieszkańcami. Wyzwaniem jest więc dziś integrowanie wspólnoty mieszkańców i mieszkanek, wspieranie dialogu także międzykulturowego, wspieranie wielokulturowych sąsiedztw, informowanie

⁷ Podsumowanie badań: <https://arch.hf.org.pl/index.php?id=1308> (dostęp: 10.06.2022)

⁸ Więcej: <https://arch.hf.org.pl/index.php?id=1663> (dostęp: 10.06.2022)

⁹ Założenia i cele Grupy Wsparcia Integracji: <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/lublin-dla-wszystkich/grupa-wsparcia-integracji/> (dostęp: 10.06.2022)

¹⁰ tamże

¹¹ więcej: https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/lublin-dla-wszystkich/https://bip.lublin.eu/gfx/bip/userfiles/_public/import/rada-miasta-lublin-vii-kaden/sesje-rm-lublin/uchwaly-rm-lublin/vi-kadencja-rady-miasta-lubli/sesja-nr-xxviii-z-dnia-28-02-uchwala-nr-693xxviii2013-rady-76195_urm_693_xxviii_2013.pdf (dostęp: 10.06.2022)

¹² Z uwagi na objętość tekstu, nie przywołuję tu wszystkich projektów i działań międzysektorowych, które podejmowane były w Lublinie. Wybrałam te, które ze względu na ich długoterminowe skutki jawnie wpłynęły na relacje między samorządem a organizacjami pozarządowymi.

¹³ Warto jednak nadmienić, że projekt powołania KDO czekał 9 miesięcy na podpis prezydenta. Przyczyny tego opóźnienia nie są znane. Więcej o KDO: <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/organizacje-pozarządowe/komisja-dial/kdo-integracja/opis/> (dostęp: 5.06.2022)

mieszkańców o zmianach społecznych, zachowanie spójności społecznej.”¹⁴ Jak wynika ze sprawozdania rocznego¹⁵ w ramach postawionych sobie zadań organizacje członkowskie oraz wydziały urzędu miasta planowali stworzenie dokumentu opisującego „model integracji dla Lublina”.

Wartym uwagi jest fakt, że to właśnie KDO zainicjowała szerokie spotkanie z władzami miasta i województwa na temat przygotowania Lublina do przyjęcia uchodźców z Ukrainy. Spotkanie odbyło się 18 lutego 2022 roku. Wzięli w nim udział: przedstawiciele Ambasady Ukrainy w Polsce, Wojewoda Lubelski, Prezydent Miasta Lublin, a także Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego, dyrektor generalny Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża, oraz przedstawiciele organizacji mniejszości ukraińskiej w Polsce i organizacji pracujących na rzecz migracji i uchodźstwa na terenie miasta Lublin.¹⁶

Na spotkaniu zarówno wojewoda jak i prezydent miasta przedstawili stan przygotowania Lublina na przyjęcie uchodźców, a także mechanizmy zarządzania kryzysem w wypadku wzmożonego ruchu migracyjnego. Bez wątpienia to „zagranie w otwarte karty” pozwoliło organizacjom społeczeństwa obywatelskiego na wstępną analizę białych pól – obszarów, które wówczas nie zostały zoperacjonalizowane. Były to kwestie niezwiązane z „pierwszą pomocą humanitarną” (zakwaterowanie, wyżywienie, odzież) ale dotyczące długoterminowego pobytu uchodźców w wyniku przedłużającego się konfliktu i niemożności powrotu. A zatem integracji, będącej w rozumieniu programu sztokholmskiego (2010)¹⁷ **dynamicznym, dwutorowym procesem wzajemnego oddziaływania, który wymaga nie tylko działań ze strony organów krajowych, regionalnych i lokalnych, ale również większego zaangażowania społeczności przyjmującej i imigrantów.**

Zupełnie otwarta pozostawała wówczas kwestia legalizacji pobytu i pochodne od niej: praca, edukacja, zdrowie.

¹⁴ <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/organizacje-pozarządowe/komisja-dial/kdo-integracja/opis/> (dostęp: 10.06.2022)

¹⁵ Sprawozdanie z działania KDO Migracja w 2021 roku, <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/organizacje-pozarządowe/komisja-dial/kdo-integracja/sprawozdanie-z-dzialania-kdo-migracja-w-2021-roku,10,4932,1.html> (dostęp: 5.06.2022)

¹⁶ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=10160636118688646&set=pb.100063548382421-2207520000> (dostęp: 4.06.2022)

¹⁷ Program sztokholmski – Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli [Dz.U. C 115 z 4.5.2010]; źródło: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/LSU/?uri=celex:52010XG0504\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/LSU/?uri=celex:52010XG0504(01)) (dostęp: 10.06.2022)

KOMITET

WOLNOŚĆ I ZASADA SUBSYDIARNOSCI

Komitet opiera się na współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.

Zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym z 1990 roku¹⁸ do zadań własnych samorządu nie należą kwestie migracji i uchodźstwa, nie należą do niego działania wspierające integrację migrantów i uchodźców – należą jednak to zadań powiatu, którym Lublin także jest. Wymienione zadania koncentrują się na „zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty” (art. 7 ust. 1) ale „ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej” (rozdz. 2, art. 8.1.). Wśród zadań jest oczywiście „współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” (art. 7 ust 1 pkt 19). Ta z kolei wskazuje, że współpraca z organami administracji publicznej „odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności” (art.5 ust. 2 pkt 3)¹⁹.

Kluczową, w przypadku próby opisu Komitetu – nieformalnej platformy współpracy międzysektorowej, jest zasada subsydiarności. Nie chcąc ugrząźć w próbach definicji, nie mając także ambicji tworzenia własnej, posłużę się tą zaproponowaną przez Ewę Popławską „Zasadę subsydiarności można sprowadzić do dwóch podstawowych postulatów odnoszących się do relacji: jednostka-społeczność-państwo:

- tyle wolności, ile można; tyle uspołecznienia, ile koniecznie trzeba,
- tyle społeczeństwa, ile można; tyle państwa, ile koniecznie trzeba”²⁰.

Oznacza to, że „zadania powinny być realizowane przede wszystkim na jak najniższym poziomie organizacyjnym, a jednostki wyższego poziomu powinny wspierać jednostki niższe w realizacji ich zadań oraz przejmować wyłącznie te, które nie mogą być realizowane na niższych poziomach.”²¹

Drugą, obok zasady subsydiarności, kluczową kwestią jest wolność – to w niej działają organizacje pozarządowe. To dlatego w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nie ma określonych zadań, czy tematów społecznych, którymi mogą się zajmować.

Bez wątpienia te dwie: zasada subsydiarności oraz wolność w zakresie działań organizacji są nogami, na których mocno stoi Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie.

¹⁸ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r.o samorządzie gminnym, Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95, źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19900160095/U/D19900095Lj.pdf> (dostęp: 10.06.2022)

¹⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873, źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf> (dostęp: 10.06.2022)

²⁰ *Subsydiarność w prawie i w praktyce samorządowej*, Biuro Analiz i dokumentacji Kancelaria Senatu, warszawa 2012, s. 6, źródło: https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/27/plik/ot-609_internet_2.pdf (dostęp: 10.06.2022)

²¹ Tamże, s. 13.

WARTOŚCI

CORE

HUMANITARIAN STANDARDS

Wraz z nawiązaniem współpracy Danish Refugee Council, która wiąże trójstronną umową Miasto Lublin, Stowarzyszenie Homo Faber oraz DRC, zespół rozpoczął wdrażanie standardów humanitarnych grupy CHS Alliance:

- Pomoc humanitarna jest odpowiednia i adekwatna do potrzeb
- Pomoc humanitarna jest skuteczna i dostarcza na czas
- Pomoc humanitarna wzmacnia lokalny potencjał i nie powoduje negatywnych skutków
- Pomoc humanitarna jest oparta na komunikacji, partycypacji i informacji (osoby dotknięte kryzysem znają swoje prawa i uprawnienia, mają dostęp do informacji i uczestniczą w decyzjach, które ich dotyczą)
- Skargi są przyjmowane i rozpatrywane w odpowiedni sposób
- Pomoc humanitarna jest skoordynowana i komplementarna
- Aktorzy humanitarni ciągle się uczą i doskonalą
- Personel jest wspierany, aby wykonywać swoją pracę w sposób skuteczny, personel traktowany jest sprawiedliwie i równo
- Zasoby są zarządzane i wykorzystane odpowiedzialnie i w zamierzonym celu.²²

Zespół Komitetu został przeszkolony ze standardów podczas 15-godzinnego szkolenia prowadzonego przez eksperta z DRC.

²² Źródło: https://corehumanitarianstandard.org/files/files/CHS_Plain_Language_Polish_2022.pdf (dostęp: 10.06.2022)

MECHANIKA

JAK TO DZIAŁA

Tworząc Komitet uznaliśmy, że praca w obszarze interwencji kryzysowej wymaga postawienia systemu opartego na jasnej strukturze. Ten wybór podyktowany był zarówno potrzebą sprawnego, szybkiego podejmowania decyzji, brania za nie odpowiedzialności, ale także poczuciem bezpieczeństwa wszystkich zaangażowanych w nich osób. Zadbano jednak o mechanizmy jawności i partycypacji – zarówno na poziomie pracowników i wolontariuszy, jak i beneficjentów, trwa wdrażanie systemu skarg – platformy LOOP²³.

Najliczniejszą grupę stanowią oczywiście wolontariusze. Spośród 4 000 zgłoszeń poprzez ankiety na stronie Stowarzyszenia Homo Faber (ze względów terytorialnych, posiadanych umiejętności językowych i dyspozycyjności) wybrano kilkaset osób. W szczytowym momencie codziennie w działaniu było 270 osób. Na koniec maja jest to 176 umów wolontariackich. Dodatkowo zaangażowani są członkowie-wolontariusze organizacji pozarządowych uczestniczących w pracach Komitetu a także kilkudziesięciu pracowników Urzędu Miasta Lublin oraz lubelskich instytucji kultury oddelegowanych przez Prezydenta Miasta do działań w ramach Komitetu.

Wolontariusze pracują w wyznaczonych miejscach i godzinach. Każda grupa ma swoją koordynatorkę lub koordynatora. To oni sprawują bezpośrednią opiekę nad wolontariuszami, ustalają grafiki dyżurów, obowiązkowe superwizje, są pierwszym kontaktem na wypadek wyzwań i problemów.

Ponadto każdy dział ma także swoich koordynatorów. Część z nich to osoby z organizacji pozarządowych, część to urzędniczek z lubelskiego ratusza oddelegowane do pracy w Komitecie.

Zarządzanie pracami Komitetu odbywa się na kilku szczeblach.

Koordynatorzy spotykają się na odprawach. W pierwszych tygodniach kryzysu spotkania odbywały się codziennie i z zasady trwały maksymalnie godzinę. Obecnie jest to tryb tygodniowy. Obowiązkowo z każdego spotkania sporządzana jest notatka udostępniana wszystkim osobom w Komitecie. Raz w tygodniu odbywają się spotkania przedstawicieli wszystkich partnerów: społecznych i samorządowych. Raz w miesiącu spotkania strategiczne, skoncentrowane na przyszłych rozwiązaniach. Nad koordynacją całości czuwa kiluosobowy zespół stowarzyszenia Homo Faber.

Po krótkiej przerwie spowodowanej pracą kryzysową, wznowiono także spotkania KDO.

Bieżąca praca zespołu odbywa się w budynku użyczonym Komitetowi bezpłatnie przez Urząd Miasta. Do codziennej komunikacji Komitet wykorzystuje platformę internetową Slack – dzięki możliwości zaprogramowania grup dyskusyjnych w określonych tematach, uniknięto chaosu i zatkania innych kanałów komunikacji (telefon, e-mail).

To wszystko sprawia, że decyzje podejmowane są w drodze deliberacji, a struktura i podział zadań są jawne.

Wyjątkowość Komitetu polega na niespotykanej a jednocześnie naturalnej współpracy przedstawicieli organizacji pozarządowych, wolontariuszy i pracowników Urzędu Miasta. Kiedy pracujemy obok siebie, lub rozmawiamy o czekających nas wyzwaniach odczuwamy wzajemne wsparcie. Rozumiemy potencjał i ograniczenia każdego z partnerów.

Krzysztof Stanowski – Centrum Współpracy Międzynarodowej UM Lublin

²³ Więcej: <https://www.talktoloop.org/>

KOMITET

OBSZARY DZIAŁAŃ

1. Dostarczanie rzetelnej informacji

Uznano, że dostęp do sprawdzonej, rzetelnej informacji dotyczących przekraczania granicy, bezpiecznego podróżowania, a także ofert pomocy po dotarciu do Lublina – zakwaterowania, wyżywienia oraz nawigacji po mieście, jest jedną z kluczowych potrzeb uchodźczyń i uchodźców uciekających z Ukrainy. Dlatego zdecydowano się na uruchomienie całodobowej infolinii, a także działania w internecie oraz akcje ulotkowo-plakatowe w Lublinie.

Infolinia 24/7

Powstała w pierwszych godzinach działań Komitetu. Wystartowała 25 lutego obsługiwana przez zespół wolontariuszy wspomaganych pracownikami organizacji oraz urzędu. Działa 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu. Obsługuje wszystkie połączenia przychodzące w językach: ukraińskim, rosyjskim, białoruskim, angielskim i polskim.

Został postawiony wewnętrzny system zbierania danych dotyczących usług oferowanych przez administrację, organizacje oraz podmioty prywatne na terenie miasta. W sytuacjach, kiedy sprawa wymaga dodatkowego sprawdzenia, pracownicy infolinii kontaktują się z klientami po zebraniu danych.

W pierwszych tygodniach dodatkowo był prowadzony dyżur nocny (czerwona linia) przez osoby koordynujące pracami całego Komitetu, aby wspierać infolinię w najtrudniejszych sprawach (np. podejrzenie handlu ludźmi).

Numer wraz z centralką został udostępniony przez Lubelską Organizację Turystyczną.

16 021
odebranych telefonów

Nagle znaleźliśmy się w sytuacji wojny, w którą nikt do końca nie wierzył, że jest realna i dzieje się tu i teraz. Ilość emocji i niewiadomych była ogromna. Byliśmy pierwszą infolinią, o jakiej dowiadywały się osoby uciekające przed wojną. Odbieraliśmy dramatyczne telefony z prośbą o pomoc. Robiliśmy wszystko, jako zespół infolinii, żeby nikogo nie zostawić bez wsparcia. Pozostawaliśmy w kontakcie z osobami, które dzwoniły i staraliśmy się doprowadzić każdą sprawę do końca. Reakcja na dany problem była natychmiastowa, dzięki współpracy wielu osób skuteczność była czymś niesamowitym.

Magda Gnyp-Ścigocka,
Biuro Partycypacji Społecznej UM Lublin,
współkoordynatorka infolinii

Punkt informacyjny

Działał w Komitecie w Centrum Kultury tuż przy wejściu do budynku. Jego zadaniem była obsługa osób, które poszukiwały pomocy bezpośrednio. I podobnie jak infolinia, rozwiązywał wszystkie sprawy, albo od razu na miejscu, albo skutecznie odsyłał klientów do innych miejsc.

Obecnie punkt mieści się w budynku, do którego Komitet się przeniósł. Jego zadania się nie zmieniły.

Kluczową rolą punktu jest zbieranie informacji i skuteczne delegowanie spraw.

Warto dodać, że usługi informacyjne świadczy także punkt w Ośrodku "Brama Grodzka – Teatr NN". Do końca maja obsłużono tam 336 spraw 639 osób.

Tłumaczenia

Dział funkcjonujący od początku powstania Komitetu. Zajmuje się bieżącymi tłumaczeniami tekstów użytkowych (publikacji) oraz specjalistycznymi tłumaczeniami dokumentów uchodźców (karty pacjenta, świadectwa itp.)

1200
spraw

2. Wsparcie kryzysowe

Są to działy zajmujące się bezpośrednim wsparciem klientów po przybyciu do miasta: pomoc prawna, pomoc psychologiczna, wsparcie medyczne, a także pomoc osobom w szczególnie trudnej sytuacji, w dalszej kolejności znalezienie pracy i aktywizacja zawodowa.

Pomoc prawna

Punkt pomocy prawnej obsługiwany jest przez zespół prawników i prawniczek z Fundacji Instytut na rzecz Państwa Prawa – organizacji od lat specjalizującej się w prawie uchodźczym i migracyjnym, oferującej darmowe porady.

Pomoc prawna odbywa się zarówno poprzez kontakt osobisty, jak i mailowo i przez telefon, w językach ukraińskim, rosyjskim, angielskim i polskim.

Zespół prawniczek Homo Faber zaś udziela porad antydyskryminacyjnych w biurze organizacji.

Warto nadmienić, że prawnicy FIPP oraz HF udzielają także porad w strzeżonych i otwartych ośrodkach dla cudzoziemców.

ponad
1500
spraw prawnych

Informacji dotyczących sytuacji prawnej uchodźców z Ukrainy jest już w internecie dość sporo, jednak bardzo dużo tam też śmieciowych treści – nieprawdziwych, niepełnych, nieaktualnych. Przepisy w tym zakresie zmieniają się bardzo dynamicznie. Od wejścia w życie, Specustawa została znowelizowana pięciokrotnie i kolejny projekt jest już w Sejmie. Ze względu na powyższe, oraz biorąc pod uwagę fakt, że przepisy są nieco 'dziurawe' (co pozostawia spore pole do interpretacji przepisów przez urzędy) konieczne jest, aby rzetelna i aktualna informacja prawna była dostępna.

Julian Hofman,
Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa,
koordynator pomocy prawnej

Wyzwaniem, którego zupełnie się nie spodziewaliśmy, jest niechęć do korzystania z usług psychologicznych przez osoby z Ukrainy, dlatego nieustannie uczymy się nowych metod dotarcia i staramy się przełamywać opór. Z miesiąca na miesiąc potrzeba wsparcia rośnie.

Anna Szadkowska,
Biuro Partycypacji Społecznej UM Lublin,
koordynatorka pomocy psychologicznej

Wsparcie psychologiczne

Zadanie to realizowane jest z myślą zarówno o uchodźczyńiach i uchodźcach, w tym dzieciach, a także o wolontariuszach i pracownikach Komitetu. Partnerem działania jest Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, które uzupełniło swoje usługi o telefoniczny dyżur interwencji kryzysowych w języku ukraińskim (od poniedziałku do piątku w godz. 15.00 – 19.00 oraz w sobotę w godz. 10.00 – 14.00). Ze wsparcia skorzystać można zarówno telefonicznie, jak i stacjonarnie; psychologowie przy wsparciu tłumaczeniowym odbywają również systematyczne wizyty w punktach zbiorowego zakwaterowania.

Porady dla uchodźców odbywają się w Centrum oraz innych bezpiecznych przestrzeniach.

Wolontariusze i pracownicy Komitetu są objęci pomocą psychologiczną i mogą z niej skorzystać w każdej chwili. Zobowiązani są także do uczestniczenia w superwizjach. Wydaje się to szczególnie ważne mając świadomość, że zdecydowana większość wolontariuszy to osoby z Ukrainy, szczególnie obciążone obecną sytuacją, często mające rodzinę w Ukrainie, walczących ojców i matki, goszczące członków rodzin i przyjaciół na stacjach.

W pierwszych dniach działania Komitetu powstał krótki poradnik psychologiczny²⁴. Wszystkie zaangażowane w pomoc osoby otrzymały także broszurę wydaną przez organizację Lekarze bez granic/ Médecins Sans Frontières (MSF): *Zadbaj o siebie. Poradnik na temat stresu i sposobów radzenia sobie z nim*.

Został także przygotowany i opublikowany krótki poradnik dla osób goszczących w swoich domach osoby z Ukrainy *10 zasad w relacji ja-uchodźca/uchodźczyni*²⁵.

Warto zaznaczyć, że zespół psycholożek i psychologów regularnie szkoli się podnosząc swoje kompetencje. Odbyły się 4 szkolenia z pierwszej pomocy psychologicznej, interwencji kryzysowej, z pracy z traumą wojenną, w planach są również szkolenia dotyczące pracy z dziećmi i młodzieżą w ramach telefonu zaufania.

Trwają prace nad uruchomieniem telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży z Ukrainy.

w kontakcie telefonicznym odbyło się 151 konsultacji, w tym:

- 17 konsultacji za pośrednictwem infolinii wsparcia w języku ukraińskim;
- 36 rozmów w Całodobowym Telefonie Zaufania;
- 98 rozmów przeprowadzonych przez pracowników pierwszego kontaktu Centrum.



²⁴ Pomagasz osobom z Ukrainy – przeczytaj poradnik psychologiczny, źródło: <https://arch.hf.org.pl/index.php?id=2563> (dostęp: 10.06.2022)

²⁵ 10 zasad w relacji ja-uchodźca/uchodźczyni, był upubliczniony m.in. na Facebook HF źródło: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=384465607015049&set=pb.100063548382421-2207520000> (dostęp: 10.06.2022)

Największym wyzwaniem jest połączenie opieki nad dziećmi z wejściem na rynek pracy. Przełamanie strachu bariery językowej i odważeniem się na rozmowę kwalifikacyjną. Kobiety z Ukrainy, albo są bardzo wysoko wykwalifikowane, albo mega zakompleksione, gdyż przez długi czas odpowiadały za wychowanie dzieci.

Wiktorija Herun,
kierowniczka Referatu Umiędzynarodowienia
w Wydziale Strategii i Przedsiębiorczości Urzędu Miasta,
koordynatorka aktywizacji zawodowej

Wcześniej nie myślałam o misyjności projektu, którym się zajmujemy. Po prostu pomagaliśmy konkretnym medykom integrować się z systemem. Po wybuchu wojny zrozumieliśmy, że ukraińscy lekarze w Polsce tworzą ogromny potencjał pomocy uchodźcom. Dzięki naszej współpracy z ukraińskimi medykami setki osób skorzystało z komfortowych i pozbawionych barier usług medycznych w Lublinie.

Vira Orel, CEO Medimost,
Fundacja Rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej, koordynatorka pomocy medycznej

Interwencja kryzysowa – hostel

W marcu uruchomiony został hostel interwencyjny – bezpieczna przestrzeń dla kobiet i dzieci w szczególnej sytuacji. Uznano, że osoby, które doświadczyły przemocy w tym przemocy wojennej z tych powodów nie powinny trafić do miejsc publicznego zakwaterowania czy prywatnych domów osób gotowych gościć uchodźców z Ukrainy.

Hostel oferuje nocleg wraz z pełnym zakresem usług (wyżywienie, opieka prawna, psychologiczna, medyczna, rzeczowa). Zostały opracowane kryteria pomocy, a także regulamin hostelu. Jego lokalizacja, ze względów bezpieczeństwa, jest informacją niejawną.

Biznes i praca

Widząc determinację części uchodźczyń w szybkim znalezieniu pracy tuż po przyjeździe oraz niebezpieczeństwa związane z nieuczciwymi pracodawcami oraz handlem ludźmi zdecydowano się uruchomić wsparcie w zakresie bezpiecznego poszukiwania pracy na terenie miasta i okolic. Zadaniem tym w całości zajął się Wydział Strategii i Przedsiębiorczości UM Lublin. W tym celu została uruchomiona strona internetowa z jednej strony zbierająca oferty pracy, z drugiej – osoby chętne do podjęcia zatrudnienia. Zadaniem pracowników urzędu była weryfikacja ofert od pracodawców i spotkanie ich z osobami poszukującymi.

Obecnie opracowujemy program wsparcia zawodowego.

1196 zatrudnionych
obywateli Ukrainy
przez lubelskich
pracodawców

Wsparcie medyczne

Za kwestie pomocy osobom chorym od początku powstania Komitetu odpowiada Fundacja Rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej, która wspiera medyków z Ukrainy w różnych częściach Polski. W sieci Fundacji jest coraz więcej lekarzy i lekarek, pielęgniarzy, ratowników mówiących po ukraińsku i rosyjsku (prawie 100 osób), którzy w łatwy sposób mogą odpowiedzieć na potrzeby uchodźczyń/uchodźców.

Moje życie, jak i życie większości osób z Komitetu, w dniu 24 lutego zostało wywrócone do góry nogami. Nigdy nie myślałam, że prowadząc przedmiot „Komunikacja międzykulturowa” czy „Procesy migracyjne we współczesnym świecie” ta wiedza może mi się przydać w praktyce, że ta wiedza może być przydatna większości studentom. Największym wyzwaniem było utrzymanie grupy 108 wolontariuszy, którzy do dziś działają w różnych punktach. W większości to są studenci z Ukrainy i Białorusi, którzy sami potrzebowali i potrzebują pomocy. Bycie też trochę dla nich psychologiem. Chłopcy na początku pomagali bez żadnych hamulców. Nie mogli znieść faktu, że nie walczą. Studenci tracili dochód, nie mogli opłacać akademików, nie mieli środków na żywność. To oni też potrzebowali pomocy. Oni też przyjmowali i pomagali swoim rodzinom. Szukałam dla nich pracy. Emocjonalnie te młode osoby nie były przygotowane na historie uchodźców i uchodźczyń. Ta wojna to jest też ich wojna. Wojna, która bezpośrednio dotyczy ich rodzin. Na początku studenci przyszli jako tłumacze. W rzeczywistości robili wszystko, zmieniali pościel, wydawali posiłki, sprawdzali rozkłady jazdy pociągów, autobusów, itd.

dr Maria Mazur,
wykładowczyni akademicka, koordynatorka hali MOSiR

Praca z wolontariuszami pracując na kryzysie to czysta ekwilibrystyka. Trzeba być bardzo elastycznym i kreatywnym, dostosowując się do dynamicznej zmiany sytuacji. Dobra współpraca ze wszystkimi zespołami. Dużo obserwacji i słuchania samych wolontariuszy i wolontariuszek, reagowanie natychmiast na bieżące problemy w ich pracy, dbanie o ich codzienne, czasem przyziemne potrzeby, codzienne rozmowy z koordynatorami i koordynatorkami poszczególnych punktów.

Agnieszka Tracz, koordynatorka wolontariuszy

Przyszłam do Komitetu i Piotr powiedział, że będą potrzebni wolontariusze - o 22.00 przyjedzie pociąg z Ukrainy, 300 osób. Z wolontariuszami miałam spotkanie się o 21.45 pod halą MOSiR. Przyszło ok. 60 studentów. Właśnie wtedy powstała na Telegramie grupa „Wolontariusze”, oddałam telefon studentowi, który stworzył grupę i dodał studentów. Jak grupa liczyła 100 osób, zrozumiałam, że zarządzam światem!

dr Maria Mazur,
wykładowczyni akademicka, koordynatorka hali MOSiR

W ramach działań asysty oferujemy pomoc przy wizytach lekarskich, sprawach urzędowych i czasem codziennych. Kiedy idziemy z osobą potrzebującą pomocy (np. przy umówieniu wizyty do lekarza), pokazujemy jak działa system, jak dostać skierowanie albo receptę na leki. Pomagamy też z tłumaczeniem u lekarza i przy rejestracji. Czują się bezpieczniej i spokojniej z asystentem/ką, bo już się nie boją, że nie zrozumieją czegoś ważnego.

Viktoria Berezniak,
studentka, koordynatorka asystentów

3. Wolontariat i asysta

Komitet od początku opierał się na pracy wolontariuszy. Obecnie część osób ze względu na wykonywanie zadania – koordynacja – ma podpisane umowy cywilno-prawne oraz umowy o pracę ze stowarzyszeniem Homo Faber.

Wolontariat – koordynacja

Już 24 lutego na stronie Homo Faber pojawił się formularz do zgłoszeń na wolontariat²⁶. W bardzo krótkim czasie wypełniło go ponad 4000 osób. Jednocześnie na pierwszym, otwartym, spotkaniu Komitetu, wieczorem 24 lutego pojawiło się sporo ludzi gotowych do pomocy – głównie studentów i studentek z lubelskich uczelni. W większości były to osoby z Ukrainy, ale też Polacy i Białorusini.

W szczytowym momencie w Komitecie pracowało ponad 278 wolontariuszy. Na 24 maja jest to 176 osób. Wolontariusze pracują w zespołach, każdy zespół ma swojego koordynatora. Wolontariusze pracują w punktach publicznego zakwaterowania (w szczytowym momencie w 10 obecnie w 6), na dworcu PKP i PKS jako tłumacze.

Zostały opracowane wytyczne dla wolontariuszy, zasady bezpieczeństwa, a także system superwizji.

176 wolontariuszy

Tłumacze-asystenci w punktach noclegowych

Zespoły tłumaczy-asystentów pracujące w publicznych punktach zakwaterowania wspierają działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Ich zadaniem jest wsparcie tłumaczeniowe i pomoc w organizacji życia noclegowni. Wydaje się jednak, że pełnią niezwykle ważną rolę w zakresie poczucia bezpieczeństwa uchodźczyń i uchodźców – mówiąc płynnie po ukraińsku czy rosyjsku, będąc obeznanymi z realiami życia w Polsce i Lublinie są nawigatorami i przewodnikami dla uciekinierów, zaufanymi osobami, do których można się zwrócić z każdą sprawą.

Asysta międzykulturowa

Działanie zostało uruchomione w końcu kwietnia jako odpowiedź na kolejne zdiagnozowane potrzeby. Asystenci są swoistymi przewodnikami po nowej rzeczywistości – pomagają w załatwianiu codziennych spraw od zapisania dziecka do lekarza po pomoc w wypełnianiu druków. Zespół składa się z kilku osób władającym biegle językiem ukraińskim, rosyjskim i polskim.

60 interwencji

²⁶ źródło: <https://arch.hf.org.pl/index.php?id=2552> (dostęp: 10.06.2022)

Transport i logistyka

Jeden z pierwszych działów, który powstał w Komitecie. Jego zadaniem jest organizacja i przewóz osób oraz rzeczy. Została stworzona baza kierowców gotowych do pomocy (formularz on-line: dane osobowe, dane i rodzaj pojazdu, szczegóły dotyczące dyspozycyjności), którzy po weryfikacji, w specjalnym systemie pin-kodów, przywozili osoby z granicy do miasta.

Niezwykle pomocne było wprowadzenie bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską w Lublinie oraz zwolnienie z opłat za parkowanie.

Warto zaznaczyć rolę Straży Miejskiej w Lublinie w organizowaniu indywidualnych przejazdów osób oraz pomoc w transportowaniu rzeczy na terenie miasta.

416 kierowców wyraziło chęć pomocy poprzez formularz transportowy

60 busów wysłanych po Polsce z transportem pomocy humanitarnej

Transport zorganizowany przez nas dla ok. **1000 osób** (nie licząc ludzi z autobusów)

Stałe transporty cotygodniowe do UA
2 lub 3 busy co tydzień (łącznie wyjechało ich 37)

4. Opieka nad dziećmi

W związku z tym, że większość osób uciekających z Ukrainy to kobiety z dziećmi, przygotowano dla nich specjalne przestrzenie. Odbyło się to dwutorowo:

1. w miejscach tymczasowego zakwaterowania powstały kąpiki dla dzieci, zorganizowano system opieki, a także wydarzeń specjalnych – gościnnych występów animatorów, grup teatralnych i cyrkowych;
2. miejskie instytucje kultury, organizacje pozarządowe i podmioty gospodarcze uruchomiły w swoich przestrzeniach miejsca dla najmłodszych uchodźców i uchodźczyń wraz z opieką, animacją czasu wolnego, wsparciem procesu edukacji i nauką języka polskiego.

Świetlice dla dzieci

1. Działania animacyjne dla dzieci realizowane w miejscach tymczasowego zakwaterowania, funkcjonowały dzięki zaangażowaniu animatorów i animatorek, związanych z miejskimi instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, podmiotami gospodarczymi oraz dzięki osobom fizycznym (m.in.: Dzielnicowy Dom Kultury Bronowice, Teatr im. H. Ch. Andersena, Centrum Kultury, Dom Słów, Fundacja Sempre a Frente, Fundacja Sztukmistrze, Fundacja Strefa Dorastania, Fundacja Inside Out czy Infinitem Studio). W integracji poprzez kulturę uczestniczyło ponad 45 wolontariuszek/szy z różnych krajów – z Polski, z Izraela, z USA, z Anglii, z Ukrainy, z Białorusi. Realizowali oni warsztaty plastyczne, ruchowe, manualne, muzyczne, cyrkowe, komiksowe, deskorolkowe, ceramiczne, multimedialne, a także gry i zabawy. Poza tym odbywały się wspólne wyjścia i pikniki.

Działania zostały skoordynowane przez Dom Słów (instytucję samorządową) oraz Wydział Kultury UM Lublin.

Działania animacyjne dla dzieci uruchomione w miejscach tymczasowego zakwaterowania funkcjonowały od 4 do 7 razy w tygodniu po min. 2 h dziennie. W najintensywniejszym momencie działania te realizowane były w 9 punktach jednocześnie.

2. Od pierwszych dni wojny świetlice/ miejsca spotkań dla dzieci i mam z Ukrainy działały m.in. w Galerii Labirynt, Centrum Kultury w Lublinie (Baza Matka), Warsztatach Kultury w Lublinie, Dzielnicowym Domu Kultury „Węglin” czy w placówce prowadzonej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (Lubelski Oddział Regionalny). Dzięki wsparciu Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego część z tych podmiotów weszła do programu “SPYNKA – dla ukraińskich dzieci i matek”, który dzięki grantowi UNICEFu wspiera organizacyjnie i kadrowo działalność tych miejsc. Program SPYNKA jest realizowany także w dwóch miejscach zbiorowego zakwaterowania, co umożliwiło zorganizowanie codziennej, kilkugodzinnej opieki dla dzieci, w miejscach, gdzie są największe tego typu potrzeby.

288 warsztatów

Stypendium rozwoju osobistego

Program stypendiów dla dzieci i dorosłych to działanie wspierające zarówno kontynuowanie pasji i zainteresowań, jak i możliwość rozwoju z myślą o rynku pracy. Jak piszą organizatorzy w zaproszeniu do aplikacji: „Naszym celem jest wesprzeć osoby, które znalazły schronienie przed wojną w Polsce, na ich drodze do (od)budowania swojego życia w nowym kraju.”

Pierwszy nabór do programu uruchomiono 8 kwietnia 2022. Kolejny ruszył 31 maja. Aby starać o się o tę formę wsparcia, należy uzupełnić formularz on line. „Obecnie mamy około 30 stypendystów sekcji muzycznej – młodych pianistów /pianistki, gitarzystów/gitarzystki, wokalistki, skrzypaczki, bandurzystki, klarncistów.

W ramach działań Programu Stypendialnego powstał zespół gitarowy i wokalny, a to wszystko we współpracy ze Szkołą Muzyczną I i II stopnia im. T. Szeligowskiego w Lublinie, Ogniskiem Muzycznym działającym przy Stowarzyszeniu „Muzyka”, Dzielnicowy Dom Kultury Bronowice.

Wśród stypendystów są laureaci/laureatki obwodowych i międzynarodowych konkursów z Ukrainy, którzy na skutek wojny znaleźli swój nowy dom w naszym mieście.”²⁷ – napisało stowarzyszenie Homo Faber po uruchomieniu pierwszej edycji programu.

109 przyznanych stypendiów w pierwszym naborze

Kursy języka polskiego (oraz ukraińskiego)

Ilość pytań zadawanych osobom z infolinii oraz w punkcie informacyjnym o możliwość szybkiej, darmowej możliwości nauki języka polskiego sprawiła, że w drugim tygodniu marca zostało uruchomionych 7 grup nauki języka. Wśród nich znalazły się dwa intensywne kursy – dla 42 nauczycielek zatrudnionych w lubelskich szkołach przez urząd miasta przy wsparciu UNHCR i PCPM.

Obecnie działa 13 grup. Zajęcia odbywają się w kilku lokalizacjach w mieście. Są w pełni darmowe. Zapisy ogłaszane są w mediach społecznościowych.

Warto zaznaczyć, że w Polsce nie ma rządowego systemu wspierania nauki języka polskiego dla cudzoziemców (co w praktyce oznacza, że programy i zakres różnią się od siebie), a zdecydowana większość darmowych kursów jest organizowana przez organizacje pozarządowe często przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Jednocześnie osoby chcące ubiegać się o polskie obywatelstwo są zobowiązane do

²⁷ źródło: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=416216280506648&set=a.370605341734409> (dostęp: 10.06.2022)

Kiedy już zapamiętamy i nauczymy się poprawnie wypowiadać imiona dzieci, z którymi mamy możliwość się spotykać i spędzać czas, kiedy znajdujemy z nimi wspólny język poprzez rysunek, brzmienie instrumentu czy ruch ciała, okazuje się, że Liera, Salomia, Taisa czy Arsen są daleko stąd, a obok nas stoi kolejna Liera, Salomia, Taisa, Arsen... Nasza praca jest niekończącą się opowieścią o początkach. O ciągłych nowych spotkaniach, poznawaniu siebie, często powtarzaniu tych samych słów czy gestów. Czasami udaje się kogoś zapamiętać na dłużej i się do niego/niej przyzwyczaić. A kiedy znika, pojawia się pustka, którą szybko zapełnia kolejne dziecko. To praca dynamiczna, z dużą ilością niewiadomych i z podobnie dużą dozą wdzięczności i sensu. Kultura stała się dla nas językiem komunikacji i sposobem na jutro.

Alina Januszczuk
- Dom Słów, koordynatorka działań animacyjnych

W ramach programu stypendialnego wyszukujemy i organizujemy różnego rodzaju zajęcia artystyczne i sportowe dla osób przybyłych z Ukrainy - zgodnie z ich potrzebami. Kupujemy lub wypożyczamy najpotrzebniejsze sprzęty - instrumenty, stroje do ćwiczeń, przybory plastyczne.

Wydawać by się mogło, że organizowane zajęcia to miły gest i możliwość chwilowego odpoczynku i oderwania myśli od najgorszych wydarzeń. I dla części osób tak pewnie jest - kilka godzin w tygodniu spędzonych na przyjemnych warsztatach, poznawanie nowych miejsc, kolegów i koleżanek. Dla kolejnej grupy to ślad normalności w ich nowym życiu - powrót do wykonywanych wcześniej treningów i lekcji. Zachowanie rytmu tygodnia i potrzebny obowiązek. Ta kontynuacja zajęć umożliwia uzdolnionym dzieciom dalszy rozwój w konkretnej dziedzinie. Rodzicom daje spokój, że ich dzieci są zadbane i nie marnują swojej szansy.

Ewelina Kruszyńska, koordynatorka programu stypendialnego

zdania egzaminu z języka polskiego. Ta dysproporcja między zakresem wsparcia a obowiązkiem znajomości języka była wielokrotnie zgłaszana władzom centralnym przez sektor pozarządowy.

Zostały też uruchomione dwa kursy języka ukraińskiego oraz jeden kurs języka angielskiego dla osób zaangażowanych w prace Komitetu. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu.

13 grup językowych

łącznie uczymy **200 osób**

tygodniowo odbywa się **40** godzin lekcyjnych

zatrudniamy **7** nauczycieli i nauczycielek języka polskiego

Biblioteka

Ideą tego działania jest udostępnianie literatury pięknej dzieciom i dorosłym – doposażenie miejskich bibliotek w literaturę ukraińską i białoruskojęzyczną, a także stworzenie wielojęzycznej biblioteki. Trwa proces rozszerzania zbiorów o książki w innych językach.

4000 książek
2550 książek przekazano do publicznych placówek

Kursy języka polskiego przygotowywane są tak, by osoby w nich uczestniczące mogły maksymalnie szybko przebić barierę komunikowania się na podstawowym poziomie i mieć umiejętności porozumiewania się w podstawowych codziennych sprawach bytowych. W ramach lekcji polskiego i używania języka w praktyce – dajemy możliwość uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych, spektaklach, pokazach filmowych, koncertach. Nasze kursy to nie tylko nauka języka, ale danie osobom przyjeżdżającym tutaj poczucie bezpieczeństwa, możliwość samodzielnego decydowania o swoich sprawach i sprawnego poruszania się w przestrzeni Lublina.

Marta Sienkiewicz,
dyrektorka biura Homo Faber,
koordynatorka lekcji polskiego

Jestem Architektką. Jednak na początku wojny przekwalifikowałam się i teraz szukam, gromadzę i rozpowszechniam książki. Nie zdawałam sobie sprawy, że to wejdzie na tak zaawansowany poziom. Książki są dla uciekających przed wojną jak łyk świeżej wody.

Yaryna Posuniak,
koordynatorka powstającej biblioteki

5. Życie w Lublinie / Pomoc humanitarna

Zakwaterowanie

W związku z chęcią mieszkańców miasta gotowych gościć osoby z Ukrainy, w pierwszych dniach wojny powstał formularz internetowy do zgłaszania ofert „Jeśli chcesz kogoś przyjąć kogoś do domu to prosimy o wypełnienie formularza”²⁸. Pytano w nim między innymi: od kiedy jest dostępny nocleg? Na jaki czas? Dla ilu osób?

Dodatkowo działała skrzynka mailowa, na którą także przychodziły oferty. Dbając o bezpieczeństwo uchodźczyń a także komfort właścicieli ofert, powstał Punkt Zakwaterowania. Jego zadaniem było sprawdzenie ofert w bazie, poinformowanie gospodarzy o warunkach, obu stron o zasadach gościny.

Punkt działał stacjonarnie w Centrum Kultury codziennie w godzinach 10:00 – 18:00 na dwie zmiany. W szczytowym momencie było to 7 stanowisk oraz poczekalnia. Z Punktem „Zakwaterowania” współpracował zespół około 30 wolontariuszy. Obecnie ta liczba została zmniejszona (z uwagi na brak mieszkań w bazie).

Kluczowym zadaniem Punktu było BEZPIECZNE zakwaterowanie.

Przy każdym stoliku pracuje dwuosobowy zespół:

- polskojęzyczna osoba kwaterująca, mająca duże kompetencje interpersonalne oraz doświadczenie w pracy z ludźmi (nauczyciele/lki akademicy, lekarze/rki, animatorzy/rki,
- urzędnicy/czki),
- tłumacz/tłumaczka z/na język ukraiński/rosyjski, udzielający wsparcia językowego.

Wszystkie osoby dokonujące zakwaterowania mają dostęp do jednej bazy mieszkań.

Zespół jest podzielony na 3 podzespoły:

- kwaterujący stacjonarnie w Punktach na 4-godzinnych dyżurach,
- weryfikujący oferty/rezerwacje (pracują zdalnie)
- uzupełniający bazę mieszkań (pracują zdalnie)

Punkt podchodził do swojej pracy holistycznie. Odpowiadał także na inne pytania, pomagał w załatwieniu transportu do nowego miejsca zamieszkania oraz wyposażenia w niezbędne rzeczy, w tym np. urządzenie mieszkania (kontakt m.in. z Caritas, PCK).

Dodatkowo w pierwszych dwóch miesiącach działania współpracownicy Komitetu koordynowali relokację uchodźców do państw zachodniej Europy.

Kwaterując uchodźczyń dbaliśmy o sprawdzenie właścicieli i warunków domowych adekwatnych do liczby członków rodziny, o możliwość zakwaterowania pupila, będącego często nierozłącznym z osobami uciekającymi, o dostępność szkół w pobliżu, by dzieci mogły pójść do szkoły, o kontakt z właścicielem, by poznać jego zdanie po kilku dniach od zakwaterowania, o brak w tym samym miejscu zakwaterowanych mężczyzn – jeśli mama z dziećmi miała obawy, szukaliśmy dalej, obdzwanialiśmy następnie po kwaterunku by poznać potrzeby rodzin i odpowiedzieć na nie, przechodząc w drugi zespół asysty rodzin.

Anna Jastrzębska,
Wydział Kultury UM Lublin, koordynatorka Punktu Zakwaterowania

1668 osób

czyli **531** rodzin umieszczonych w lubelskich i podlubelskich rodzinach

²⁸ źródło: <https://arch.hf.org.pl/index.php?id=2553> (dostęp: 10.06.2022)

Pomoc żywniowa

Program dowożenia żywności został uruchomiony w kwietniu 2022 roku. Bezpośrednim powodem był asortyment dostępny w publicznych miejscach zajmujących się wydawaniem żywności – mąka, olej, makaron, ryż etc. Diagnoza – brak warzyw, owoców i nabiału.

Pierwszym krokiem była diagnoza potrzeb – wykonano telefony do wszystkich zakwaterowanych przez punkt zakwaterowania rodzin. Powstała baza 250 rodzin. Co tydzień dostarczana jest im 20 kilogramowa skrzynia ze świeżymi warzywami, owocami i nabiałem.

Jakość usługi także poddano monitoringowi – rodziny zostały poproszone o wypełnienie ankiety. Na jej podstawie wprowadzono korekty asortymentu.

Wartym uwagi jest, że przy wyborze usług korzysta się z lokalnych dostawców.

1000 skrzynek
250 rodzin

Pomoc humanitarna przekazywana Ukrainie

Głównym zadaniem Komitetu było i jest wsparcie uchodźców na terenie miasta, jednak dodatkowo przekazywano do Ukrainy pomoc humanitarną z Polski, miast partnerskich i zaprzyjaźnionych oraz z międzynarodowych organizacji humanitarnych. Łącznie przekazano 78 tirów z pomocą humanitarną obejmującą żywność, odzież, okrycia, leki, środki higieniczne oraz wyposażenie dla szpitali m.in. do Łucka, Winnicy, Równego, Lwowa, Charkowa, Chmielnickiego, Iwano-Frankiwska, Jaworowa, Ostrogu, Czerkas, Tarnopola, Czernichowa, Buczy, Krzemieńczuka, Kijowa.

Pierwszy kurs 10 skrzynek, 10 adresów. Wszystko kupione na giełdzie spożywczej i tego samego dnia zawiezione do ludzi.

Jest duża liczba osób uciekających od wojny w Ukrainie, które są zakwaterowane w polskich domach lub samodzielnie. Nie wszyscy z nich mają już tutaj pracę czy jakieś źródło dochodu, a więc nie mogą pozwolić sobie na kupienie zdrowej żywności – warzyw i owoców. Owszem, mogą dostać za darmo suchy prowiant (ryż, makaron, olej) ale to nie wystarczy na pełnowartościowy obiad. Przede wszystkim nasze działanie jest ważne dla dzieci.

Dima Latashov,
logistyk w prywatnej firmie, koordynator pomocy żywniowej

6. Działy techniczne

Media

Od 24 lutego odwiedziło Komitet kilkanaście agencji prasowych, kilkadziesiąt ekip telewizyjnych i radiowych z całego świata. Działanie i skuteczność komitetu była przedmiotem zainteresowania wielkich wydawców jak i pojedynczych freelancerów, którzy zdecydowali się na samodzielną podróż przez tę wojnę. Tematy, które Komitet nagłaśniał, odbijały się w mediach szerokim echem.

Z ważniejszych publikacji:

- The Guardian, Lorenzo Tondom Weronika Strzyżyńska, *We understand what war means': Poles rush to aid Ukraine's refugees*, 5.03.2022: https://www.theguardian.com/global-development/2022/mar/05/poland-rush-to-aid-ukraine-refugees-russia-war?fbclid=IwARo-PIDkNliY-W1u_M3Ac4Ji7o6ow29iVQPRqEAE_yidzaw2Fj6J5mg3M8
- Berliner Zeitung, Kaja Puto, *Polnisch-ukrainische Grenze: Die Polen sind solidarisch, aber wie lange noch?*, 12.03.2022: <https://www.berliner-zeitung.de/wochenende/reportage-von-der-polnisch-ukrainischen-grenze-jetzt-solidaritaet-und-was-dann-li.216131?pid=true>
- The New York Times, Ada Petriczko, *Aid organizations say they are seeing signs of trafficking of people fleeing Ukraine*, 18.03.2022, <https://www.nytimes.com/live/2022/03/18/world/ukraine-russia-war#ukraine-refugee-poland-assault>
- Gazeta Wyborcza Lublin, Małgorzata Domagała, *W Ukrainie wojna. Musimy pomóc. Działamy! Portrety wolontariuszy*, 28.04.2022: <https://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,28357770,w-ukrainie-wojna-musimy-pomoc-dzialamy.html>
- TVN24, Czarno na białym, Dariusz Kubik, *Polityka migracyjna polskiego rządu*, 2.05.2022: <https://tvn24.pl/go/programy,7/czarno-na-bialym-odcinki,11367/odcinek-1923,S00E1923,761976?fbclid=IwARiYbRcptPAXTeeMK3EAqkNwP-TMBUjoaTCiyMyOP3afHXDJGJsEYEzRgSc>
- Dagens Nyheter, Maciej Zaremba, *När det ska skrivas historia kommer forskarna att upptäcka Polens dubbelliv*, 23.05.2022: https://www.dn.se/kultur/maciej-zaremba-nar-det-ska-skrivas-historia-kommer-forskarna-att-upptacka-polens-dubbelliv/?fbclid=IwAR1qTkYf05vTgUMT_TxUg-5-IEscy-gFbwresWE_glaZ6RgX7S8jp3zZh8aU
- The Times, Paulina Olszanka, *Nerves fray in Poland as 3.7m refugees arrive from Ukraine*, 30.05.2022: <https://www.thetimes.co.uk/article/95dfe820=-02eb11-ec8-bdd-253c043e5f0f?shareToken=44770cea3c1a5429c1f08e066b31448a&fbclid=IwAR1zCR-KqpqDda5UWuNMkR6s2sf1AZnR-DqYOY5j7EYz81TRHTUAj32kvTOM>

Dla wielu dziennikarzy Komitet stał się ambasadorem wiedzy o faktycznej sytuacji uchodźców z Ukrainy we wschodniej Polsce, a wielopłaszczyznowość działań punktem wyjścia do kolejnych publikacji. Jednym z kluczowych momentów w działalności było zaproszenie do Parlamentu Europejskiego na wysłuchanie publiczne prezeski Homo Faber Anny Dąbrowskiej.

Social Media

Komitet nie posiada oddzielnych kont w mediach społecznościowych. Komunikuje się za pośrednictwem organizacji go tworzących oraz profilach miejskich. Na potrzeby skuteczniejszej komunikacji treści są przygotowywane w języku ukraińskim a jeśli jest taka potrzeba, także angielskim.

Aby ułatwić dostęp do informacji, Homo Faber stworzył konto na Telegramie, popularnej w Ukrainie platformie do komunikacji.

Strona internetowa Komitetu²⁹ pełni funkcję jedynie wizytówki i przekierowuje ruch na podmioty tworzące Komitet.

Współpraca międzynarodowa

Komitet jako platforma nie jest stroną umów. Współpraca z polskimi i międzynarodowymi organizacjami jest zawierana przez organizacje wchodzące w skład Komitetu.

Kluczowym partnerem strategicznym zarówno dla Homo Faber, jako organizacji wiodącej jak i urzędu miasta jest Danish Refugee Council (DRC) prywatna organizacja humanitarna założona w 1956³⁰. 11 marca 2022 roku została podpisana umowa trójstronna pomiędzy Danish Refugee Council, Miastem Lublin i Stowarzyszeniem Homo Faber³¹.

Innymi ważnymi partnerami w budowaniu systemu pomocy uchodźcom z Ukrainy są również m.in: Oxfam i inni. Współpraca międzynarodowa to również wsparcie zagranicznych donorów. Homo Faber zaufały takie marki jak: Google, Allegro czy firma inwestycyjna Von der Heyden Group.

Szkolenia

Opracowywany jest system szkoleń dla wolontariuszy i koordynatorów, aby podnosić ich kompetencje. Wdrażany jest także system indywidualnego rozwoju.

Zarządzanie i finanse

Główny ciężar związany z koordynacją, a także zawieranie partnerstw oraz kwestie rozliczeń, w tym umowy, jest po stronie stowarzyszenia Homo Faber.

²⁹ Strona LKSPU: <http://www.hf.org.pl/komitet/pomocne-informacje/>

³⁰ Więcej o DRC: <https://drc.ngo/about-us/who-we-are/organisation/>

³¹ Lublin zacieśnia międzynarodową współpracę w kryzysie uchodźczym, źródło: <https://www.portalsamorządowy.pl/komunikacja-spoeczna/lublin-zaciesnia-miedzynarodowa-wspolprace-w-kryzysie-uchodzyczym,360404.html> (dostęp: 10.06.2022)

WYZWANIA

Po 100 dniach wojny i 100 dniach przyjmowania uchodźców w Polsce Homo Faber wspólnie z partnerskimi organizacjami: Fundacją Polskie Forum Migracyjne, Fundacja Nasz Wybór / Ukraiński Dom w Warszawie, Stowarzyszeniem Nomada oraz Chlebem i Solą przygotowało listę wyzwań. Lista niemalże 100-punktowa podzielona jest na obszary: mieszkanie, wsparcie socjalne, rynek pracy, system edukacji, wyczerpujące się zasoby inicjatyw oddolnych, przemoc, dzieci i mniejszości, służba zdrowia, polityka migracyjna³². We wstępie, autorki i autorzy piszą m.in.: „Na poziomie zarządzania państwem na różnych poziomach brakuje wciąż rozwiązań systemowych, planu na kolejne miesiące i lata. Potrzebujemy pomysłu, jak w uporządkowany sposób zareagować na to, co się dzieje w naszym państwie.”³³

Z perspektywy Lublina, próbując wybrać najistotniejsze wątki z pewnością będą to:

- Brak mieszkań i widmo bezdomności;
- Ryzyko wykorzystania pracowniczego – łamanie praw pracowniczych, handel ludźmi;
- Brak systemu włączania ukraińskich dzieci do polskich szkół;
- Brak systemowych rozwiązań w zakresie pełnej opieki nad kobietami – ofiarami gwałtów wojennych;
- Niewidoczność małoletnich bez opieki;
- Brak systemowego wsparcia osób przewlekle chorych;
- Brak programów integracyjnych zgodnych z polityką migracyjną państwa;
- Brak koordynacji pomocy przez państwo.

A nasze specjalistki od pomocy psychologicznej wskazują także na:

- Ogromne trudności w dostępie do wsparcia psychiatrycznego;
- Brak wykwalifikowanej ukraińskojęzycznej kadry psychologicznej;
- Wyczerpujące się zasoby (energetyczne, motywacyjne) osób zaangażowanych w pomoc (wypalenie, zmęczenie pomaganiem);
- Brak rąk do pracy – osób obeznanych z tematyką pomocy humanitarnej i rozwojowej, a jednocześnie sprawnych organizacyjnie i gotowych do łączenia własnej aktywności zawodowej z nowymi wyzwaniami.

³² 100 dni od inwazji – wyzwania dla Polski, źródło: <https://hf.org.pl/100-dni-od-inwazji-wyzwania-dla-polski/> (dostęp: 10.06.2022)

³³ tamże.

ZAKOŃCZENIE

Po pierwszych trzech miesiącach ludzie zaangażowani w pomoc uchodźczyniom i uchodźcom z Ukrainy łapią oddech. Ruch na przejściach granicznych zmalał. Wiele osób decyduje się na powrót do Ukrainy. Wg danych ONZ Polska przyjęła 3 690 096 uchodźców z czego aż 1 512 192 z nich powróciło do Ukrainy. W sumie ze wszystkich krajów, które przyjęły uchodźców do 1 czerwca do Ukrainy powróciło 2 102 247 mln osób³⁴.

Specustawa³⁵ pozwoliła na zalegalizowanie się w Polsce uciekającym od wojny Ukrainkom i Ukraincom na czas 18 miesięcy. Po 9 miesiącach można będzie otrzymać zezwolenie na pobyt czasowy na 3 lata (bez żadnych dodatkowych warunków). Mimo to część osób zwleka z podjęciem decyzji o pozostaniu w Polsce.

Z drugiej strony nieustannie już teraz słyszymy o społecznym zmęczeniu – zarówno zwykłych ludzi, którzy tuż po rozpoczęciu inwazji podjęli trud pomocy, często przekraczający ich siły i kompetencje oraz emocjonalne zasoby, jak i zawodowców, w tym pracowników i pracownic organizacji pozarządowych. Wydaje się, że społeczeństwo ma poczucie osamotnienia i opuszczenia przez państwo, ale też ciężaru odpowiedzialności związanego z podjętymi aktywnościami.

Należy przyznać, że w sektorze organizacji zajmujących się migracjami i uchodźstwem nie było dotąd w Polsce dużych organizacji. Obecnie obserwujemy szybki rozrost niektórych z nich. Jest on związany zarówno ze skalą podjętych działań i pojawieniem się wolontariuszy, ale także zewnętrznych środków pozwalających uruchamiać kolejne elementy pomocy oraz zatrudniać nowych pracowników. Po kilku latach zamrożenia, wynikającego między innymi z przejęcia środków unijnego Funduszu Azylu Migracji i Integracji (AMIF) w 2016 roku przez organy administracji centralnej, będące w defensywie organizacje pozarządowe stały się w wielu miejscach kluczowymi aktorami systemów pomocy, a ich ekspercki głos ważnym i pożądanym w debacie. Jednak perspektywa finansowa w tych nowych realiach jest niezwykle krótka – większość międzynarodowych organizacji zaprasza do składania, uproszczonych co prawda i łatwych w obsłudze wniosków, na maksymalny okres 6 miesięcy. Rzadko pojawiają się partnerzy oferujący dłuższą perspektywę finansową. Wszystko to skłania do refleksji o tymczasowości rozwiązań i nietrwałości powstałych systemów. Tymczasem skuteczność rozwiązań zależy od ich długoterminowej perspektywy.

Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie także ulega przekształceniom. Jego twórcy myśląc w dwóch perspektywach czasowych założyli szybką, doraźną, adekwatną do potrzeb, dobrej jakości pomoc, ale też zaplanowali powstanie centrum, które w długiej perspektywie będzie świadczyło usługi uchodźczyniom i uchodźcom oraz migrantom i migrantom, a także wspierało polską społeczność przyjmującą w procesie zmian społecznych.

Powstanie i działanie Centrum nie byłoby możliwe w realizacji bez współpracy organizacji społecznych z Urzędem Miasta. Kierowane przez Stowarzyszenie Homo Faber, będzie miejscem do działania dla wielu podmiotów, grup nieformalnych.

³⁴ Dane za: *How many Ukrainians have fled their homes and where have they gone?*, BBC, 6.05.2022, źródło: <https://www.bbc.com/news/world-60555472> (dostęp: 10.06.2022)

³⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583, źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000583/T/D20220583L.pdf> (dostęp: 7.06.2022)

Po kilku dniach pracy Komitetu zaczęły się wizyty dużych międzynarodowych organizacji, światowych mediów i innych osób, które zawodowo zajmują się obserwowaniem takich miejsc, jak nasze. I co było dla mnie niezwykle, to że wszyscy podkreślali spokój, jaki u nas panuje. Mówili, że w innych miejscach jest nerwowo, panuje napięcie, często chaos. A u nas – równowaga i opanowanie.

To duży sukces, że w ten sposób pracowaliśmy dzieląc się na mniejsze podzespoły, delegując zadania tak by każdy wiedział co ma robić i nie musiał robić wszystkiego.

To może zabrzmieć nieco arogancko, ale patrząc z perspektywy na te ostatnie trzy miesiące, uważam że to co razem zrobiliśmy, było niesamowite. Właściwie odbyło się bez większych starć, konfliktów, kłótni. Wszyscy byli nastawieni maksymalnie na dobrą, wrażliwą współpracę, mieli do siebie życzliwość, pochowali swoje ego do kieszeni. Liczyła się sensowna pomoc ludziom.

Piotr Skrzypczak,
Stowarzyszenie Homo Faber, koordynator koordynatorów



Homo Faber

